

Jako dlouholetý příslušník a vědeckopedagogický pracovník naší armády (v letech 1947 až 2003 s přerušením v 70. a 80. letech) jsem překvapen obsahovým zaměřením, strukturou i názvy tří předpokládaných fakult UO, zejména 1. fakulty. Domnívám se, že posláním a zaměřením Univerzity obrany (UO) je připravit vedoucí pracovníky k ochraně obyvatelstva a státu jako celku. To vyžaduje plné soustředění vzdělávacího procesu UO na vojenskou vědu jako výchozí.

Vrcholem uceleného vzdělávacího systému každého státu jsou vysoké školy. Jejich společným posláním, hlavně těch, které jsou podporovány státem, je zabezpečit kvalifikovanými absolventy vysokoškolské funkce v oborově s nimi shodných institucích, případně funkce dané odbornosti v institucích jiných.

Nezbytným předpokladem k tomu je nejen znalost době odpovídajícího stavu příslušných vědních oborů, ale také trendů jejich pravděpodobného vývoje. Toho se dosahuje převážně jednooborovým zaměřením fakult vysokých škol. Výjimkou jsou některé humanitní fakulty. Ty ve svém učebním programu mohou mít až dva vědní obory, obsahově si zpravidla blízké, případně se zčásti dokonce překrývající (např. fakulty: sociálních studií a filozofická apod.).

Jednooborovost fakult rovněž vytváří podmínky pro průběžné zvyšování úrovně jejich vzdělávacího procesu souběžně s výukou prováděným základním a zčásti také aplikovaným výzkumem daného vědního oboru a jeho rozvojem. Toho se dosahuje v souladu s vědeckotechnickým poznáním a rozvojem také v ostatních, především s ním souvisejících vědních oborech, tvořících jeho systémové okolí, a využitím jejich poznatků. Základní a aplikovaný výzkum daného vědního oboru fakulty je rovněž předpokladem pro přípravu nových badatelských a vědeckopedagogických kádrů v příslušném vědním oboru fakulty. Bez nich nemůže žádná vysoká škola existovat.

Uvedené skutečnosti jsou závazné pro všechny vysoké školy České republiky, zejména pro ty, které jsou podporovány státem. K nim patří také vznikající Univerzita obrany, s jejímž začátkem fungování se uvažuje od 1. září 2004.

Výchozí podmínky pro stanovení poslání Univerzity obrany

Není náhodou, ale záměrem vedení státu, že Univerzita obrany jako jediná škola součástí připravovaného **integrovaného Ministerstva obrany** České republiky (dále jen IMO) a z jeho rozpočtu je rovněž financována. Již z této skutečnosti vyplývá, že náplň vzdělávací činnosti UO musí být jednoznačně zaměřena ne na ekonomiku, ale na problematiku, která je posláním IMO jako řídicího orgánu a současně také posláním Armády České republiky (AČR) jako jeho výkonné složky. Navíc právě u nich, ne-li všichni, pak drtivá většina absolventů UO nastoupí a postupně bude vykonávat jejich odbornosti odpovídající vysokoškolské vojensko-odborné, především velitelské a štábní funkce od nejnižších až po nejvyšší.

Podstatou naplňování poslání IMO a AČR je být ne ekonomickou, ale spolu s IMO a AČR rozhodující silou při zajišťování bezpečnosti – ochrany obyvatelstva, všech oblastí státu,

jeho svrchovanosti a územní celistvosti proti napadení zvnějška. Svým zaměřením tak patří IMO a AČR, včetně UO, k nejdůležitějším institucím vytvářeným státem. V žádném případě ani jeden z těchto tří subjektů není institucí výrobní, ekonomicky přínosnou.

Napadení zvnějška mohou provést:

- armády cizího státu,
- ozbrojené skupiny teroristů.

První způsob, i když je z možných ohrožení nejnebezpečnější, je v současnosti málo pravděpodobný, perspektivně jej však nelze zcela vyloučit. Naproti tomu ohrožení terorismem je nejen aktuální, ale jeho nebezpečnost stále roste. Je to dáno průběžným rozvojem vědeckotechnického poznání a jeho možným využitím v dosahu, účinku, případně miniaturizaci prostředků ničení. Jejich využití platí v plném rozsahu také pro armády.

Podstatou řešení obou druhů ohrožení je vedení ozbrojeného zápasu i jeho dílčích částí, tj. bojové a operační činnosti.

Před tím je však třeba provést především dokonalý rozbor příčin konfliktu – teroru, historie daného regionu, složení, zvyklostí a mentality místního obyvatelstva. Na základě toho teprve pak lze zodpovědně rozhodnout o způsobu nejen zmírnění dopadů konfliktu, ale také o k tomu nutných opatřeních.

Změny, k nimž v posledních letech dochází v mezinárodní situaci, klimatických a ekologických podmínkách ve světě a také v možnostech využití stávajícího i budoucího vědeckotechnického poznání v ozbrojených konfliktech, kladou v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany obyvatelstva a státu jako celku před ozbrojené síly – armády požadavky nejen proti vnějším, ale také vnitřním ohrožením. Tyto skutečnosti jen potvrzují, že již současnost a tím více budoucnost směřují k době, které se říká „znalostní“.

O významu znalostí – vědění – vědy jeden z velikanů minulého tisíciletí Leonardo da Vinci (1452-1519) řekl: *„Ti, kteří se zabývají prací (praxí) bez vědění, jsou jako námořníci, stoupající na loď bez kotvy a bez kompasu, kteří nikdy s jistotou nevědí, kam plují“* (možná lépe kam doplují). Význam vědění – vědy, v jejím rámci vypracované teorie jako výchozího předpokladu pro úspěšnost každé oblasti lidské činnosti byl a zůstává hnacím motorem civilizace.

Vědou, která se jako jediná zabývá problematikou bezpečnosti a ochranou obyvatelstva a státu proti vnějšímu napadení, je vojenská věda – vojenství.

„Vojenství [vojenská věda], obor zahrnující všechny otázky vojenské teorie a praxe, které souvisí s organizací, přípravou, výcvikem a bojovou činností ozbrojených sil.“ (citát z Velkého slovníku naučného, Diderot 1999, str. 1601).

Že vojenství – vojenská věda je vědou, dokazuje skutečnost, že jako kterákoliv jiná, tak i vojenská věda má oblast – předmět svého zkoumání, jímž se nezabývá žádná jiná věda. Má metody svého bádání a stejně jako každá věda má své systémové okolí. Podrobněji jsem se touto problematikou zabýval ve skriptech *„Základy vojenské vědy“*, vydaných Vysokou vojenskou školou ve Vyškově pod číslem S 898 v roce 2000.

Vojenská věda, její systémové okolí a metody zkoumání

Předmětem zkoumání vojenské vědy, jak již bylo uvedeno, je ozbrojený zápas jako celek i jeho části – bojové a operační činnosti a všechno, co s nimi souvisí.

Patří sem zejména:

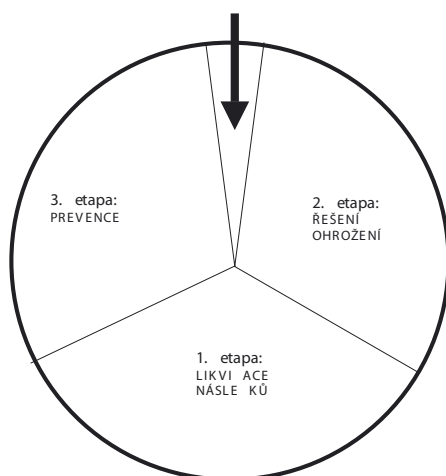
- ❑ Příčiny vzniku ozbrojených konfliktů, jejich charakteristika, místo a úloha ve válce, možnosti jim předcházet a také řada činností, pokračujících z doby míru i když třeba v omezené formě.
- ❑ Zákony a zákonitosti, jimiž je určován a ovlivňován průběh ozbrojeného zápasu. Jde v podstatě o vztahy mezi dvěma protivníky, jejich silami a prostředky, vztahy uvnitř jejich sil a vztahy závislosti vedení ozbrojeného zápasu na jeho systémovém okolí.
- ❑ Obecná teorie přípravy a vedení ozbrojeného zápasu i jeho části na úrovních strategické, operační i taktické s důrazem na formulaci a využívání zákonů a zákonitostí pro vymezení principů a zásad vedení bojové a operační činnosti jednotlivými složkami, druhy a úrovněmi vojsk, maximálně účinné a účelné uplatnění dané bojové techniky a materiálních zdrojů při dosahování vytyčených cílů a plnění stanovených úkolů. Patří sem rovněž spolupráce na dopracovávání teorie a po jejím prověření v praxi (zkušební cvičení) a připomínkách odborníků z praxe jejich promítnutí do předpisů.

Při řešení všech těchto a na ně navazujících úkolů se z metodického hlediska jeví účelné rozlišovat tři základní etapy:

1. Předcházení ohrožením (prevence),
2. Řešení vzniklých ohrožení,
3. Likvidace následků ohrožení.

Tento základní cyklus řešení ohrožení, cíle jeho etap a jejich obsah uvádějí **schémata 1 a 2**.

- ❑ Zásady budování k řešení ohrožení potřebných řídicích orgánů a výkonných složek, jejich úrovní, organizačních struktur a složení.
- ❑ Teorie řízení jednotlivých úrovní a odborností, jim podřízených výkonných složek, zásady – metodiky jejich přípravy s důrazem na vzájemnou součinnost a k řešení ohrožení potřebných dokumentů.
- ❑ Teorie všestranné podpory řešení jednotlivých druhů ohrožení.

Schéma 1: Cyklus ochrany – její etapy, subsystémy

Legenda:

Cílem 1. etapy – předcházení (prevence)

je možným ohrožením přecházet a současně vytvořit předpoklady k optimalizaci jejich řešení, pokud k nim dojde

Cílem 2. etapy – řešení ohrožení

je tvůrčí uplatnění prevencí vytvořených předpokladů při řešení ohrožení v souladu s jejich druhem a konkrétní situací jejich vzniku a průběhu

Cílem 3. etapy – likvidace následků

je odstranit nebo alespoň zmírnit ztráty a škody, které ohrožení způsobilo, a v nejkratší době maximálně normalizovat život v napadeném prostoru

Poznámka: Naznačený cyklus ochrany se neustále opakuje. Další přitom vždy zapracovává a využívá poznatků a zkušeností z řešení předchozího ohrožení a na základě jejich analýzy a vyhodnocení se průběžně všechny etapy cyklu zkvalitňují.

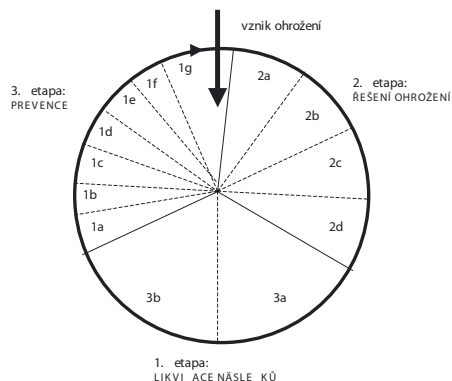
- ❑ Účelné a účinné rozdělování a využívání lidských a materiálních zdrojů pro zajištění bezpečnosti a ochrany obyvatelstva a státu při řešení všech druhů ohrožení, zejména zvnějška.
- ❑ Zásady a priority budování potřebné infrastruktury a akviziční politiky k zajištění bezpečnosti a řešení všech druhů ohrožení, zejména zvnějška jako nejnebezpečnějších.
- ❑ Požadavky, podklady a návrhy na využití vědeckotechnického poznání v bezpečnostním systému státu, zejména k řešení ohrožení zvnějška odpovídajícím budováním a vyzbrojením armády.
- ❑ Požadavky, podklady a návrhy na přípravu obyvatelstva všech institucí a složek a jejich činnost při různých druzích ohrožení.

Při všech těchto aktivitách je třeba brát současně v úvahu naše členství v NATO, EU a závazky v rámci OSN a z toho vyplývající interoperabilitu.

Z uvedeného hrubého obsahu vojenské vědy jednoznačně vyplývá, že je jedinou oblastí bádání, jehož výsledky vytvářejí předpoklady pro ochranu obyvatelstva a státu jako celku (viz **schéma 3** „Orientační schéma obsahu bádání vojenské vědy“).

Tyto snad hlavní činnosti, jimiž se musí vojenská věda zabývat a je řešit a příslušníci velitelského sboru AČR je podle stanovených profilů studia zvládat, dokazují, že jde o všestranně náročný, rozsáhlý, vysoce aktuální, pro bezpečnost a ochranu obyvatelstva a stát jako celek a jejich existenci nanejvýš důležitý, přímo rozhodující vědní obor. Vzhledem k průběžnému, stále se zrychlujícímu tempu rozvoje vědeckotechnického poznání a jeho využívání také ve výzbroji armád je upřesňování a rozvoj všech uvedených problémů řešených jen a jen vojenskou vědou trvalým, nikdy nekončícím procesem změn.

Systémové okolí, které tvoří neoddělitelnou součást zkoumání vojenské vědy, je velmi různorodé a široké. Svědčí o tom **schéma 4 A, B**. Má-li být rozhodování vedoucích funkcionářů velitelského sboru kterékoliv armády objektivní, je nutné, aby také tato problematika byla v potřebném rozsahu (podle stanoveného profilu stu-

Legenda – obsahy:

1. etapa

- 1a sběr informací o ohroženích
- 1b analýza možných ohrožení, příčin jejich vzniku
- 1c vyhodnocení analýzy – stanovení požadavků na teorii řešení, síly a prostředky
- 1d vypracování teorie ochrany
- 1e vybudování potřebných organizačních struktur a jejich vybavení prostředky
- 1f zpracování variant plánů a další dokumentace k řešení možných ohrožení a její formalizace
- 1g příprava složek – struktur k řešení ohrožení velitelů, štábů i sil

2. etapa

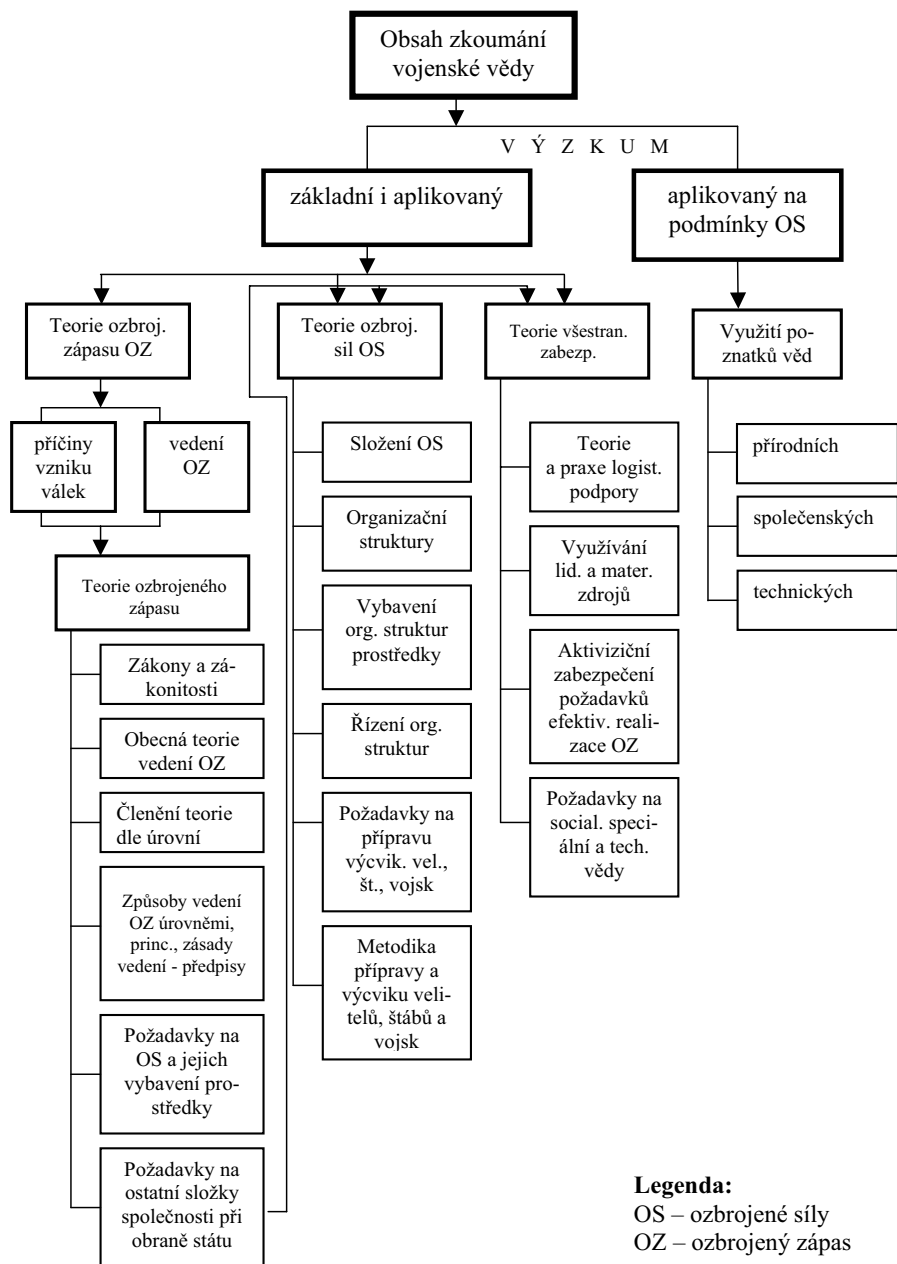
- 2a vyhlášení signálu o bezprostředním nebezpečí vzniku ohrožení
- 2b zpřesnění připravené varianty a její dokumentace podle konkrétní situace, případně zpracování dokumentace nové
- 2c vytvoření výchozí sestavy pro řešení ohrožení
- 2d řešení ohrožení s důrazem na ochranu zdraví a životů osob, prostředků a hodnot všeho druhu

3. etapa

- 3a odstranění následků – dopadů ohrožení
- 3b normalizace života v prostoru

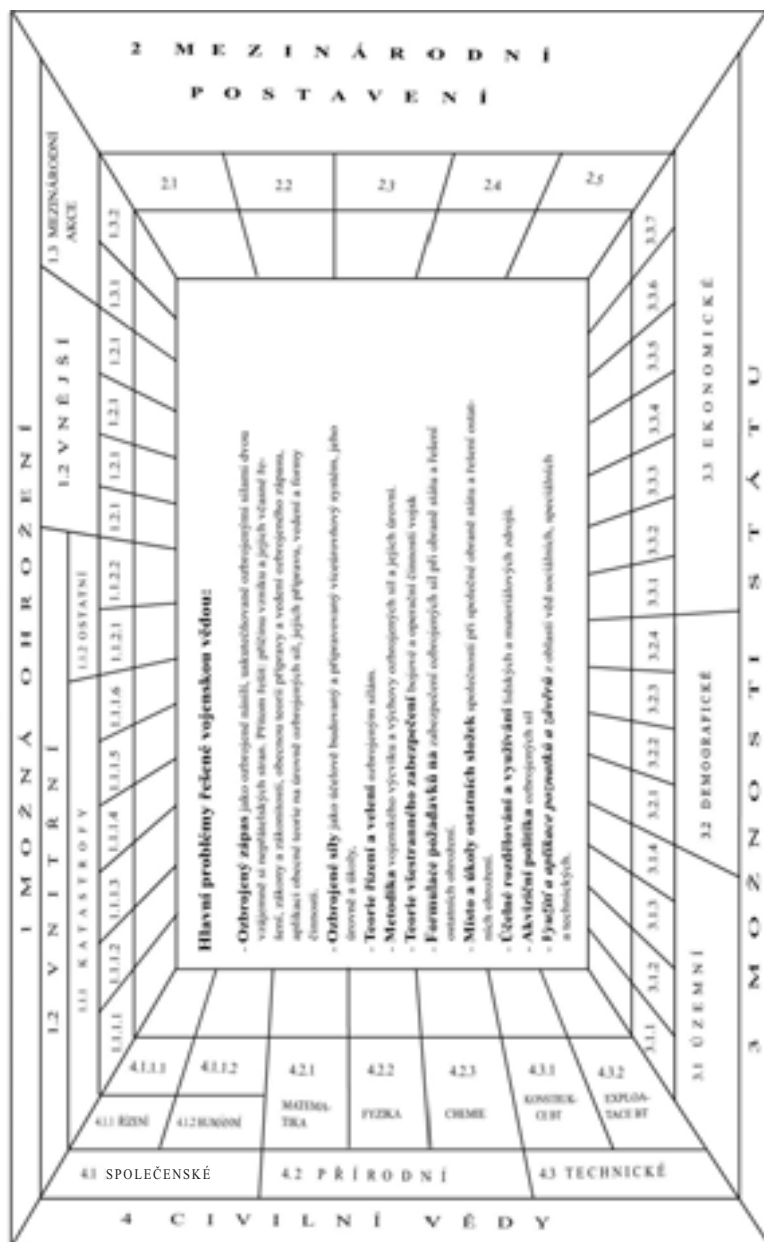
Schéma 2: Rozpracování subsystémů ochrany – varianta

dia) součástí jejich vzdělávacího procesu. Národným příkladem postupu činností a využití výsledků zkoumání vojenskou vědou je **schéma 5**.

Schéma 3: Orientační schéma obsahu bádání vojenské vědy

© The Author(s) 2017

Poznámka: Všechny uvedené výstupy musí být výpočtová věda a věda v a směřuje a cíli a složky výpočtoví vedení státní je analyzovat a hodnotit ve vzájemných vztazích, srovnávacích a podrobnostech. Zvláštní pozornost takd patří vlivu v jednotlivých, způsobech řešení a metodách ústních. Je také třeba vzít do úvahy k objektivnímu zobrazení a vyvození z nich namod opatření k řešení a opoždněním cílům, důsledků, způsobů řešení jednotlivých úloh. Z toho pak vyplývá podstatná na budování státní armády, jejího dělení, organizační struktury - celky, jejich vybavení, složení, podstatní na výstupu, vývoj a výrobu dovede, které umožní vedení státní stano-
vise cíle a složky efektivně zabezpečit a rekonstruovat.

Schéma 4: Hlavní vstupy pro řešení problematiky vojenské vědy

Dosah a možnosti ničení již soudobé a tím spíše budoucí bojové a ostatní techniky oběma protivníkům umožňují vzájemně se k prosazení svých cílů a zájmů ničit ve stále kratších dobách. Dochází přitom k nenadálým a prudkým změnám ve vzájemných poměrech sil jak místně a časově, tak celkově.

Legenda ke schématu číslo 4

1	MOŽNÁ OHROŽENÍ STÁTU	3.2	Demografické podmínky
1.1	Vnitřní ohrožení	3.2.1	Složení a počet obyvatelstva
1.1.1	Katastrofy	3.2.2	Vztah obyvatelstva k politice vedení státu
1.1.1.1	Havárie	3.2.3	Hustota obyvatelstva a sídlišť, jejich rozložení
1.1.1.2	Požáry	3.2.4	Všestranná úroveň – vzdělání obyvatelstva
1.1.1.3	Polomy	3.3	Politickohospodářské možnosti státu
1.1.1.4	Povodně	3.3.1	Výrobně-technická základna – ekonomika, její rozmístění
1.1.1.5	Zimní	3.3.2	Surovinová situace
1.1.1.6	Jiné	3.3.3	Vědeckotechnická úroveň výrobně-technické základny
1.1.2	Ostatní	3.3.4	Politickohosp. členění státu – jejich relativní samostatnost a soběstačnost
1.1.2.1	Neorganizovaný a organizovaný domácí zločin	3.3.5	Hrubý domácí produkt, rozpočet, částka na AČR a MV
1.1.2.2	Sociální nepokoje	3.3.6	Legislativní normy státu s důrazem na bezpečnost státu a ekonomiku
1.2	Vnější ohrožení	3.3.7	Infrastruktura státu
1.2.1	Mezinárodní terorismus a organizovaný zločin	4	VYUŽITÍ CIVILNÍCH VĚD VE VOJENSKÉ VĚDĚ
1.2.2	Nepravdivé a zkreslující informace – informační válka	4.1	Společenské vědy
1.2.3	Politický, hospodářský a vojenský nátlak, embargo	4.1.1	Řízení
1.2.4	Vojenské ohrožení	4.1.1.1	Kybernetika
2	MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ (SITUACE) STÁTU	4.1.1.2	Teorie systémů
2.1	Historické zkušenosti	4.1.1.3	Řízení jako systém a informatika
2.2	Mezinárodní závazné právní, morální a etické normy a trendy jejich vývoje	4.1.1.4	Operační výzkum a modelování
2.3	Mezinárodní politická, ekonomická a bezpečnostní situace, trendy jejich vývoje a jejich dopady	4.1.2	Humánní vědy
2.4	Závazky mezinárodního okolí k ČR a trendy jejich možného vývoje	4.1.2.1	Politologie
2.5	Závazky ČR vůči mezinárodnímu okolí a trendy jejich možného vývoje	4.1.2.2	Psychologie a sociologie
3	MOŽNOSTI STÁTU	4.1.2.3	Pedagogika
3.1	Územní – terénní	4.1.2.4	Vedení lidí
3.1.1	Geostrategická poloha	4.2	Přírodní vědy
3.1.2	Rozloha – velikost státu	4.2.1	Matematika: pravděpodobnost, statistika
3.1.3	Charakteristika terénu	4.2.2	Fyzika: podstata fungování bojové techniky
3.1.4	Klimatické podmínky	4.2.3	Chemie: podstata ZHN a otrav. látek
		4.3	Technické vědy
		4.3.1	Principy konstrukce a exploatace bojové a ostatní techniky a její možnosti – parametry

Změny se budou pochopitelně týkat také systémového okolí. Váha a vliv jeho jednotlivých systémů se v průběhu bojové a operační činnosti bude neustále měnit. To všechno vcelku povede ke stále větší dynamizaci bojů, operací a ozbrojeného zápasu jako celku.

Při dané úrovni odpovídajícím rozboru činitelů systémového okolí a formulaci z toho vyplývajících závěrů – vyhodnocení je třeba věnovat zvláštní pozornost prostoru, zejména když se předpokládá vedení operační a bojové činnosti na nepřátelském území. Dosažení potřebné kvality tohoto rozboru a jeho objektivní vyhodnocení.

K základnímu okolí systému (systémovému okolí) patří kromě nepřítele rovněž předpokládaný prostor vedení ozbrojeného zápasu. Jeho všestranná charakteristika je proto nezbytnou součástí s přípravou rozhodnutí prováděné analýzy. Dosažení její potřebné kvality, ne-li zabezpečí, pak alespoň usnadní znalost zeměpisu prostorů pravděpodobného průběhu

Orientační schéma řešení bezpečnosti státu

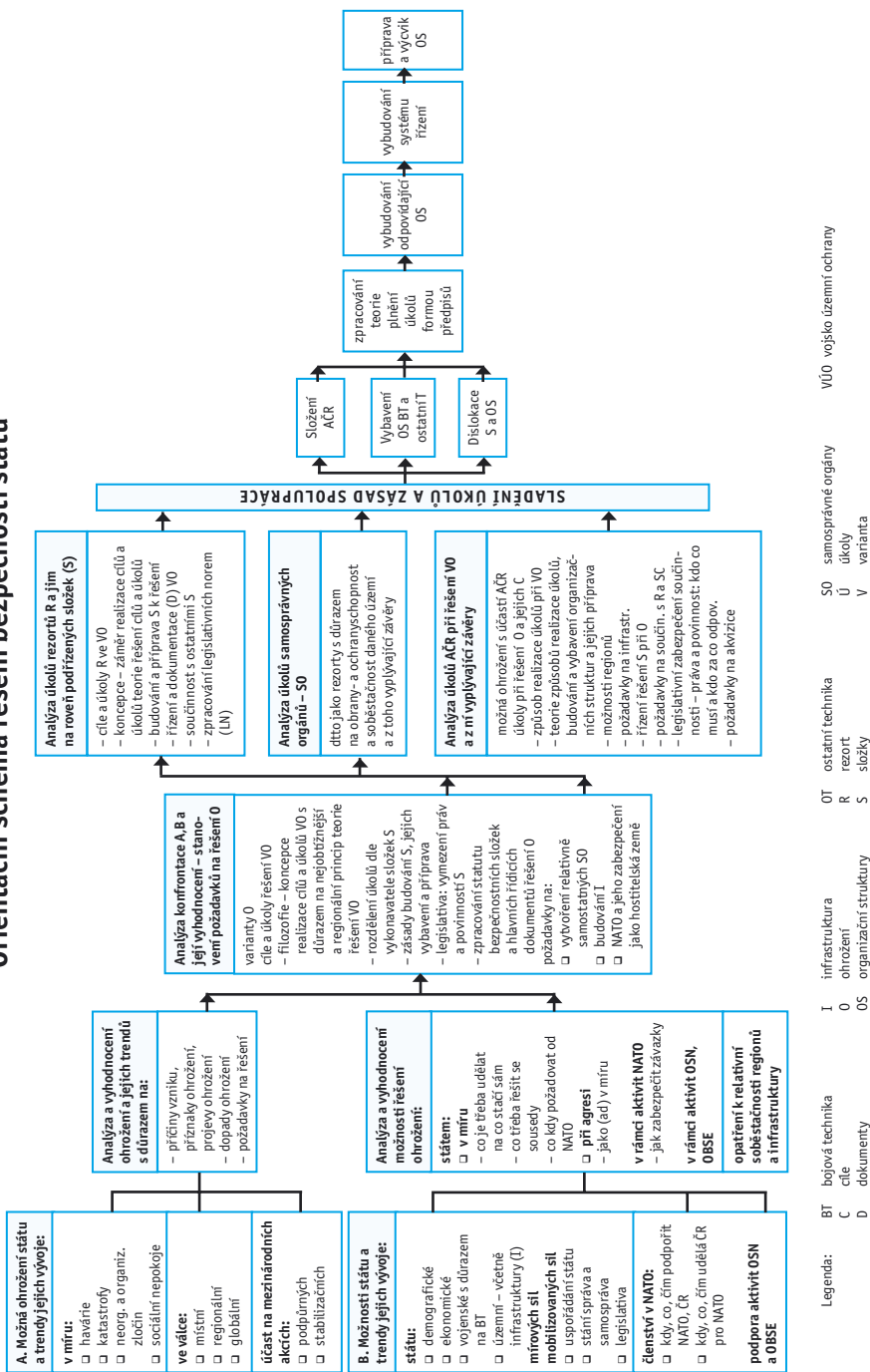

Schéma 5: Orientační schéma řešení bezpečnosti státu

ozbrojeného zápasu, jeho bojových a operačních činností. Součástí tohoto zeměpisu obecně a „vojenského“ zvláště by měly být zejména: pokrytost a členitost zájmových prostorů, politické zřízení v nich, jejich ekonomická úroveň a možnosti, hustota osídlení a sídlišť, ale hlavně také historie prostoru, obyvatelstvo s důrazem na jeho vztah ke zřízení a vedení státu, jeho etnické a náboženské složení, všeobecnou úroveň, mentalitu, zvyky a návyky. Význam dokonalé znalosti těchto skutečností a jejich objektivní analýzy a vyhodnocení dokazují zkušenosti zejména z Vietnamu, Čečenska, Afghánistánu, Iráku a dalších zemí.

Stupňují se rovněž nároky na rychlé a samostatné rozhodování velitelů všech úrovní. Již k soudobým, poměrně samostatným taktickým úkolům čet a rot budou v budoucnosti navíc přibývat úkoly operačního a někdy dokonce strategického významu. Od velitelů těchto sil to bude vyžadovat pochopení záměru toho nadřízeného, který je vysílá. V praxi to vyžaduje mít přiměřeně vyšší znalosti velitelů těchto sil. V oblasti teorie to znamená, že součástí vzdělávacího procesu zejména absolventů 1. fakulty a nadstavbových kurzů by mělo být potřebné obecné zvládnutí zákonů, zákonitostí a principů vedení ozbrojeného zápasu jako východisek až nutných podmínek pro úspěšné zvládnutí těchto úkolů. Jen tak lze zajistit v podstatě zcela samostatné, velmi náročné a nutně vysoce vynalézavé tvůrčí plnění stanovených cílů a z nich vyplývajících úkolů v souladu s konkrétní situací v daném prostoru, případně již během přesunu k němu. Z uvedených skutečností vyplývá, že požadavky na teoretické i praktické znalosti – vědomosti, dovednosti a zkušenosti, osobní vlastnosti a schopnosti, fyzickou a psychickou odolnost velitelů i vojsk se budou neustále zvyšovat a tím také potřebný čas na jejich přípravu.

Již jen tyto skutečnosti dokazují, že vojenství je vědou, svědčí o tom rovněž to, že stejně jako ostatní vědy ke své badatelské činnosti využívá řadu metod zkoumání a přizpůsobuje je svým potřebám. K hlavním z metod zkoumání patří především analýza systému, systémová analýza (což je důkladný rozbor systémů, tvořících systémové okolí zkoumaného systému), syntéza – vyhodnocování ve formě potřebných požadavků na opatření, srovnávací metoda, vytváření hypotéz, zkušební cvičení, metody operačního výzkumu a další. Také na zvládnutí alespoň některých nejdůležitějších, případně jen jejich základů bude třeba vyčlenit nezbytný čas u učebních programech jednotlivých odborností UO.

Jak snad dostatečně vyplývá z rozsahu náplně ozbrojeného zápasu a jeho vzájemných souvislostí a podmínek se systémem okolím, nelze v případě jeho (ozbrojeného zápasu) zkoumání používat metody pokus-chyba, pokus-chyba ..... Válku, ani její dílčí části (bojové a operační činnosti) není totiž možné rozpoutat v žádných laboratorních podmínkách. Těmi nejsou a ani nemohou být prováděna cvičení, byť zkušební. Ta mohou jen dílčím, velmi omezeným způsobem prověřit pouze některé, z provedených analýz a vyhodnocení vyplývající a zformulované hypotézy. Chybí v nich však vždy to, co je pro ozbrojený zápas a jeho části typické, co nemá žádný jiný vědní obor.

Je tím vzájemné, cíleně organizované ničení se dvou ozbrojených systémů, prosazujících jím stanovené, zcela protichůdné cíle a zájmy ozbrojenou silou. Každý z těchto systémů to provádí zcela jedinečným, neopakovatelným a zcela osobitým způsobem, danými konkrétními veliteli a vznikající, či již danou situací.

Na základě uvedených poslání IMO a AČR, naplní s tím souvisejících jejich činností a potřeb a v souladu s všeobecně kladenými požadavky na všechny vysoké školy České republiky je možné zformulovat návrh poslání UO.

Poslání Univerzity obrany

Posláním UO by proto v souladu s vědeckotechnickým poznáním a jeho průběžným rozvojem mělo být zabezpečit všestrannou základní teoretickou a zčásti také potřebnou praktickou přípravu vysokoškolsky vzdělaných velitelů, náčelníků, vedoucích pracovníků a příslušníků štábů IMO a AČR a jejich další přípravu v odpovídajících nadstavbových kurzech, včetně vědecké přípravy.

Při rozsahu a náročnosti tohoto úkolu je přinejmenším zavádějící málo opodstatněná až ne-reálná úvaha třístit jak její předměty a tím také program vzdělávacího procesu, tak s ním úzce související základní a aplikovaný výzkum mezi dva naprosto odlišné a různorodé vědní obory: vojenství – vojenskou vědu jako základ ochrany státu a ekonomii, které se dokonce podle zatím uvažovaného názvu 1. fakulty – ekonomie a managementu dává přednost. U studentů, zejména připravovaných 1. fakulty Univerzity obrany, kterých se tato situace vzhledem k dočasnosti vojenské služby bude týkat nejvíce, se může problematičnost těchto názorů projevovat nejméně jako dilema, případně dokonce až jakýsi druh „schizofrenie“: kterému z oborů se věnovat více, nebo zcela? Taková situace neodpovídá ani názvu školy – Univerzita obrany, ani důvodům jejího vzniku, poslání a z nich a uvedených skutečností vyplývajících požadavků, které má zabezpečit.

Současně s tím je si třeba uvědomit, že studijní obor ekonomie, který má údajně studenty připravit na civilní zaměstnání a do něhož by nastoupili až asi po 15 letech od ukončení studia, bude při tempu rozvoje vědeckotechnického poznání v té době již o něčem jiném. Ve značné míře k tomu přispěje také to, že po ukončení studia budou absolventi UO působit na místech velitelů, náčelníků a příslušníků štábů různých armádních celků. Ekonomie tak pro ně v žádném případě nemůže být určujícím oborem jejich studia.

Právě jen plné soustředění na studium vojenské profese s jednoznačně formulovaným profilem absolventa a tomu odpovídající následnou patnáctiletou teoretickou a současně i praktickou činností v oblasti řízení ve složitých podmínkách je nejvýhodnější a navíc všeobecně použitelnou, vysoce aktuální přípravou pro jakoukoliv profesi, nejen ekonomickou, ale i pro ni. Důkazů o tom podává stávající praxe víc než dost. Kromě toho je si třeba uvědomit, že jen státních ekonomických fakult je v České republice kolem 30 a se soukromými ještě více. Zatímco v oblasti vojenství – vojenské vědy bude, respektive by měla být zejména první fakulta Univerzity obrany jedinou fakultou svého druhu v České republice. Tím také při plnění vysokoškolského vojenského profilu absolventů fakultou v dané profesi zcela jedinečnou, nezastupitelnou a nenahraditelnou.

Vzdělávacího procesu na UO se z rozhodnutí IMO mohou zúčastnit také příslušníci armád NATO a dalších demokratických zemí.

Kromě nich musí UO v souladu s Usnesením vlády č. 814 z 23. 8. 2000 zabezpečit ucelené vzdělávání příslušníků rezortu IMO, AČR a dalších vybraných státních a územních funkcionářů, zabývajících se problematikou bezpečnosti státu.

Podle mého názoru ani příslušníkům cizích armád, ani vybraným státním a územním funkcionářům nepůjde o ekonomii, ale o teorii a přípravu (její poznání) k ochraně obyvatelstva a státu jako celku. Již připravovaný název 1. fakulty „ekonomie a managementu“ však tuto skutečnost, to znamená zaměření především na ochranu obyvatelstva a státu jednoznačně nestanoví a může proto být dokonce svým způsobem zavádějící.

K zajištění trvalé kvality vysokoškolského vzdělávacího procesu a potřeb armády bude UO provádět rovněž průběžný základní a zčásti také odpovídající aplikovaný výzkum v oblasti

vojenské vědy – ozbrojeného zápasu – a jejího rozvoje. Cílem přitom bude aktivně se tak podílet na vytváření podmínek pro každé době vždy odpovídající vysokou akceschopnost armády k plnění všech úkolů v rámci zajištění plynulé bezpečnosti státu jako celku. Současně s tím musí UO jako jediná vysoká škola v oboru vojenské vědy průběžně připravovat na vysoké úrovni ji ovládající vědeckopedagogický sbor a výzkumné pracovníky v souladu s vědeckotechnickým poznáním a rozvojem vědních oborů zejména svého systémového okolí.

Poslání UO by svým zaměřením na vojenskou vědu mělo být jedinečné, jinou vysokou školou nezastupitelné a nenahraditelné. Vojenská věda, její rozsah, obsah a různorodost problémů, souvisejících se zkoumáním, rozvíjením a zpracováváním a její částečnou praktickou aplikací vylučují možnost zabývat se kromě toho ještě jinou oblastí jako vědním oborem. Jeho součástí je navíc automaticky sama o sobě již problematika řízení, která je nedílnou součástí a podmínkou úspěšného vedení ozbrojeného zápasu na všech jeho úrovních. Jak ukazují zkušenosti, právě dobrá znalost řízení z působení ve funkcích především velitelů, ale i ostatních v AČR jsou dobrou, plně využitelnou přípravou pro činnost v civilním životě po odchodu do zálohy.

V souvislosti s tím vším je třeba zvláště zdůraznit, že UO má prvořadou povinnost v těsné souvislosti s IMO a AČR spoluvytvářet základní výchozí podmínky pro nejméně jeden z nejdůležitějších úkolů každého státu: zajistit bezpečnost – ochranu obyvatelstva a státu jako celku. V žádném případě úkolem UO není dublovat civilní vysoké školy či s jejich, již názvem fakulty (ekonomiky a managementu) učebními programy v podstatě shodné, či blízké a přitom neřešící žádný z problémů ochrany a bezpečnosti spadajících do vojenské vědy. To jen podtrhuje jednoznačnou nezastupitelnost UO v oblasti vzdělávání a rozvoje vojenské vědy. Ta je rovněž důvodem vzniku a jistotou existence UO. Tyto skutečnosti by se měly jasně projevit také již v názvu zejména 1. fakulty UO jako Fakulty řízení obrany.

Způsoby (zásady) plnění poslání Univerzity obrany

Jako jediná vysoká škola v ČR bude UO organizovat a zajišťovat základní i nadstavbové vysokoškolské studium různých vojenských specializací a jim odpovídajících učebních programů. Z poslání a potřeb IMO i AČR a především z požadavků zabezpečení bezpečnosti státu proti napadení zvnějška vyplývá, že společným základem učebních programů UO by měla být jednoznačně vojenská věda. Z příslušníků Vojenské akademie v Brně, Vysoké vojenské školy ve Vyškově a Vojenské lékařské akademie JEP v Hradci Králové má vznikající UO nejlepší předpoklady pro vytvoření k tomu dobře připraveného a zkušeného vědeckopedagogického sboru.

Kromě toho UO jako jediná vysoká vojenská škola v ČR bude v akreditovaných oborech vojenské vědy a jejich specializacích (ne ekonomice) organizovat doktorské studium. Jeho absolventům po provedených předepsaných zkouškách a obhajobě zpracované disertační práce z oboru vojenské vědy mohou vědecké rady příslušných fakult navrhopat děkanovi udělit těm, kteří splní předepsané podmínky, hodnost doktora, ve zkratce Ph.D. dané vojenské specializace.

Podle zákona č. 111/1998 Sb., § 72 může Ph.D. na základě své úspěšné vědeckopedagogické činnosti, zpracované habilitační práce a dalších vědeckých a odborných prací, podat děkanovi fakulty návrh na zahájení s ním habilitačního řízení ke jmenování docentem. Po úspěšném habilitačním řízení, zakončeném habilitační přednáškou a obhajobou habilitační práce na veřejném zasedání vědecké rady fakulty a podle výsledků jejího tajného hlasování může děkan fakulty podat rektorovi UO návrh na jmenování docentem.

Předpokladem k zahájení řízení ke jmenování profesorem je předchozí jmenování docentem na základě habilitačního řízení, pokud jeho součástí bylo předložení habilitační práce. Řízení ke jmenování profesorem probíhá podle zákona č.111/1998 § 74. Naplnění všech v něm uvedených požadavků, zakončené přednáškou o koncepci své další vědecké práce a výuky v daném oboru jsou základním předpokladem pro podání návrhu na jmenování docenta profesorem daného vědního oboru prezidentu republiky. Tak budou v daném vědním oboru a jeho specializacích zajištěny nejen potřebná vrcholová úroveň vědeckopedagogického sboru a tím i výuky, ale také nejvyšší záruka kvality průběžného rozvoje vojenské vědy jako jediné určující a rozhodující problematiky pro naplnění poslání UO.

Závěr – návrh

Vznikající Univerzita obrany – UO – je neoddělitelnou součástí integrovaného Ministerstva obrany ČR – IMO – jako řídicího politickovojenského orgánu a jeho výkonné složky AČR. Jejich společným posláním je zajistit jednu ze základních povinností každého státu, kterou je ochrana a bezpečnost obyvatelstva, všech oblastí státu, jeho svrchovanosti a územní celistvosti především proti vnějším ohrožením. Je to jedna z mála funkcí, za jejichž celkovou úroveň a kvalitu v každé době nese plnou, dále nedělitelnou a nepřenosnou odpovědnost vedení každého státu.

Historie ukazuje, že jediným způsobem, jímž lze napadení státu úspěšně řešit, je ozbrojený zápas. Jeho vedení je hlavní náplní činností všech tří zmiňovaných subjektů (IMO, AČR, i UO) a také důvodem jejich vzniku a existence.

Vytvořit k tomu především teoretické předpoklady by mělo být posláním a základní povinností UO. Toho může podle mého názoru UO dosáhnout jen tehdy, bude-li teorie přípravy a vedení ozbrojeného zápasu i jeho částí jednoznačně hlavním obsahem vzdělávacího procesu, zejména její 1. fakulty, obsahem průběžně rozvíjeným v souladu s vlivy vědeckotechnického poznání a dalších systémů systémového okolí ozbrojeného zápasu.

Výsledek plnění tohoto poslání všemi třemi uvedenými subjekty (IMO, AČR, UO) byl, je a bude vždy určující pro další vývoj státu. Přitom platí všeobecné: kvalita zastávaných funkcí je dána kvalitou přípravy funkcionářů.

Jediným vědním oborem, který se problematikou ozbrojeného zápasu zabýval, zabývá a bude zabývat je jen a jen vojenská věda. Proto byla, je a musí být i nadále jedinou teoretickou i praktickou náplní všech tří uvedených subjektů. Ostatní činnosti, spadající do jiných vědních oborů, tvoří v podstatě systémy jejího systémového okolí. Jako takové je třeba je analyzovat a vyhodnotit v potřebném rozsahu s důrazem na jejich vliv na ozbrojený zápas. V některých případech dokonce půjde u nich jen o aplikaci již hotových závěrů ke zvýšení průkaznosti vývodů vojenské vědy či zkvalitnění kontrolní funkce.

Jako každá, tak i vojenská věda má dvě základní oblasti svého zaměření. Jsou jimi vypracování teorie ozbrojeného zápasu jako výchozí a určující pro druhou oblast, již je aplikace a přezkoušení zpracovaných teoretických závěrů – hypotéz v praxi.

Zatímco těžiště všestranné aplikace odzkoušené teorie do přípravy a případného následného vedení ozbrojeného zápasu je, jak vyplývá z poslání IMO a AČR, jejich hlavním úkolem, se zaměřením činnosti UO je tomu obráceně. UO, stejně jako každá vysoká škola a její fakulty, má vychovávat absolventy ve svém vědním oboru – vojenské vědě především v oblasti teorie. Tomu by měly rovněž odpovídat vytvářené specializace a profily jejich absolventů.

Dosažení profilů absolventů ať základního vysokoškolského vzdělání, či vzdělání nadstavbových kurzů může UO zajistit jen průběžným, souběžně se vzdělávacím procesem probíhajícím zkoumáním zákonů, zákonitostí, principů a zásad přípravy a vedení ozbrojeného zápasu a jeho částí – operační a bojové činnosti. Nezbytnou podmínkou k tomu jsou potřebná znalost a reflexe vlivů systémového okolí ozbrojeného zápasu. O hlavních subjektech systémového okolí ozbrojeného zápasu orientačně vypovídají schémata č. 4 A, B.

Všechny tyto skutečnosti ukazují složitost, rozsáhlost, vysokou náročnost a důležitost vojenskou vědou řešené problematiky. UO bude přitom jedinou vysokou školou v ČR, která by se z titulu svého poslání a vzdělávací funkce měla průběžným výzkumem a vývojem vojenské vědy a tím teorií ozbrojeného zápasu, včetně způsobu ochrany obyvatelstva a státu vcelku zabývat. Právě v tom je UO jedinečná, nezastupitelná a nenahraditelná. Jen to je a bude také zárukou její existence.

Věcně problémově by UO měla problematiku ozbrojeného zápasu a všeho, co s ní souvisí, řešit ve třech organizačně plánovaných a připravovaných, obsahově – věcně odpovídajících fakultách. Výchozím podkladem pro všechny fakulty by měla být všeobecná teorie ozbrojeného zápasu s důrazem na ochranu obyvatelstva a státu. Náplň řešení teorie by v obecné rovině měla v podstatě odpovídat vžitému rozhodovacímu procesu, používanému na všech úrovních jak IMO, tak především AČR. Výchozím při něm je plnění společného úkolu podle jednoho společného vševojskového záměru, v dalším podporovaného jednotlivými odbornostmi. To obecně rovněž platí pro všechny odbornosti, kde vydání záměrů je výsledkem práce jejich, dané úrovni odpovídajících odborných operačně taktických vedoucích – velitelů, náčelníků a současně podkladem pro podporu, zabezpečení jejich vlastními (dané odbornosti) a proto vnitřními specializacemi.

Z poslání UO je zřejmé, že za nosnou fakultu vznikající UO se jeví účelné považovat 1. fakultu. Jejím úkolem by mělo být vychovávat jednoznačně schopné velitele, náčelníky a příslušníky štábů různých úrovní a druhů vojsk. Vedle znalostí teorie a zčásti i praxe přípravy a vedení ozbrojeného zápasu by měli být rovněž schopni stávající bojovou a další používanou techniku plně využívat. Kromě toho je žádoucí, aby s využitím základních teoretických technických znalostí a poznatků z použití bojové techniky byli schopni formulovat také požadavky na její zkvalitňování a tím se podílet na jejím dalším vývoji.

Ze schémat č. 4 A, B se jeví účelné, aby základ studia tvořily a také naplní učebních programů zejména 1. a v odpovídajícím rozsahu také 2. a 3. fakulty UO byly předměty, které zajistí naplnění profilů jejich absolventů.

K hlavním, nosným předmětům všech specializací vzdělávacího procesu UO by měly patřit zejména:

- možná ohrožení, jejich příčiny, analýza a vyhodnocení a z nich vyplývající požadavky na jejich řešení,
- vojenská věda, její obecná teorie s důrazem na zákony, zákonitosti, principy, zásady a trendy vývoje a z toho vyplývající požadavky na budování a složení armády, její vybavení bojovou a ostatní technikou, její organizační struktury, obsah a struktury řízení jednotlivých úrovní,
- znalost možností vlastní i nepřátelské bojové techniky, trendy jejího možného vývoje,
- metody řízení s důrazem na systémovou analýzu,
- potřebná (dle profilů) znalost teorie a z části i praxe (formou přednášek, seminářů a cvičení) strategie, operačního umění a vševojskové taktiky i taktiky a možností

použití druhů vojsk a služeb, jejich místa a úlohy v ozbrojeném zápase a schopnost je tvůrčím způsobem využívat v praxi,

- zeměpis zájmových prostorů,
- zvládnutí základních metod zpracování příprav výcviku vojsk i vědeckého bádání a schopnost jejich praktického uplatnění,
- všestranný vojenský, fyzický, psychický, osobnostní rozvoj.

Konkrétní předměty – problémy vzdělávacího procesu – jejich obsah a počet na ně vyčleněných hodin, se budou pochopitelně lišit v závislosti na profilu absolventa daného základního či nadstavbového studia. Platným požadavkem by přitom mělo být řešit danou specializaci vojenské vědy – vojenství – vždy v souladu s posláním UO. To znamená vychovávat absolventy, schopné plnit předepsané vysokoškolské velitelské, technické a zdravotnické funkce s důrazem na přípravu a vedení ozbrojeného zápasu a všeho co s ním souvisí. Zaměření a profilům absolventů UO by měly odpovídat také názvy jejich předpokládaných tří fakult. Jako nejvhodnější se mi jeví:

1. Fakulta řízení obrany,
2. Fakulta technická,
3. Fakulta lékařská.

Název pro 2. fakultu – technická, místo uvažované technologická – považuji za vhodnější proto, že její absolventi by podle své odbornosti a funkce měli být schopni:

- zformulovat zadání projektů (stanovit jeho cíl, požadavky a parametry) na novou bojovou, případně jinou techniku, či jejich inovace, včetně určení uzlových bodů, etap jejich zpracování,
- podílet se na zpracování projektů bojové a jiné techniky spolu s řešiteli, organizovat s nimi dílčí oponentury k důležitým etapám řešení – uzlovým bodům daného projektu,
- kontrolovat zapracování připomínek a požadavků z dílčích oponentur s důrazem na zpřesnění zadání zejména cílů pro další etapu – uzlový bod projektu,
- organizovat spolu s řešitelem oponenturu celého projektu a zajistit tím kvalitu jeho celkového řešení,
- kontrolovat průběžně výrobu nové techniky a podle potřeby zpřesňovat dané parametry (viz nedostatky u letounů L 159 a jeho kanonu „Plamen“),
- zajišťovat přejímku vyrobené bojové a ostatní techniky v odpovídající kvalitě,
- zabezpečit průběžně účelný a účinný provoz, exploataci bojové i ostatní techniky.

Konečným cílem jak základního vysokoškolského, tak nadstavbového vzdělávání v kurzech fakult UO by mělo být:

- připravit absolventy teoreticky a zčásti také prakticky pro výkon funkcí daných profily absolvovaných učebních programů,
- vytvořit u absolventů teoretické a zčásti i praktické předpoklady pro zastávání řídicích a organizátorských funkcí v civilním životě po jejich odchodu do zálohy.

Literatura:

Usnesení vlády ČR ze dne 23. srpna 2000 č. 814 k návrhu systému přípravy pracovníků ve veřejné správě.

Velký slovník naučný. Encyklopedie Diderot. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80902723-1-2.

Základy vojenské vědy. Skripta. Vyškov: VVŠ PV, 2000, S 898.

Zákon č. 111/1998 Sb. ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a změně dalších zákonů.